



5. Ennew C., Watkins T., Wright M.: Marketing Financial Services, Butterworth-Heinemann, Oxford, UK 1991.

Веселова М.Ю., аспірант кафедри економічної теорії та економіки підприємства Академії праці, соціальних відносин та туризму

Маркетингове дослідження взаимоотношень між комерційними банками та клієнтами. В статті аналізуються результати проведеного маркетингового дослідження взаимоотношень між споживачами банківських послуг та комерційними банками України. Осуществлено ранжування банків за популярністю депозитів та кредитів. По даним опроса було оцінено еластичність на банківські послуги в залежності від процентної ставки. Визначено особливості та тенденції оцінки показників якості надання банківських послуг фізичним особам – клієнтам банків. Вказано основні причини незадоволення клієнтів банківськими послугами. Предложено шляхи удосконалення взаимоотношень між банками та їх клієнтами.

Ключові слова: банки, маркетингове дослідження, споживачі банківських послуг, якість.

Veselova M.I., Post-graduate Student, the Department of Economic Theory and Economics of Enterprise, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Marketing research of relationships between commercial banks and clients. The article analyses the results of the conducted marketing research of relationships between bank services consumers and commercial banks of Ukraine. The banks are rated according to popularity of deposits and credits. Based on the results of the demand elasticity for bank services depending on bank rate is estimated. Special features and tendencies of estimation of quality indicators of bank services for individuals – bank clients are found out. The main reasons of non-satisfaction of clients by bank services are shown. The directions of improvement of relationships between banks and their clients are proposed.

Key words: banks, marketing research, bank services clients, quality.

УДК 332.64.012.23(477)(045)

Галушко В.П.,

докт. екон. наук, професор, член-кореспондент НААН України
Національного університету біоресурсів і природокористування України

Економічна оцінка та методичні підходи до оптимізації ціни землі в умовах ринкової економіки

У даній статті досліджено існуючі методики й моделі визначення ціни землі у розвинутих країнах з урахуванням специфічних умов землеволодіння та землекористування, обґрунтовано фактори впливу на ціну землі у країнах з ринковою економікою: банківська норма відсотка, майбутні врожаї стратегічних культур, прогнозовані ціни на вирощену в майбутньому продукцію, прогнозовані витрати на виробництво стратегічної сільськогосподарської продукції, віддаленість земельних ділянок від центрів комунікацій і комунікаційних мереж, фактор дисконту, майбутня вартість землі, агровиробнича якість землі (бонітетна оцінка землі). Розглянуто науково-обґрунтовану економічну оцінку та методичні підходи до оптимізації ціни землі в умовах розвитку ринкових відносин в Україні. Запропоновано формули для розрахунку ціни землі в безкризовий та кризовий періоди. Обґрунтовуються умови купівлі-продажу землі, здачі її в оренду та заставу.

Ключові слова: ціна землі, ринок землі, ставка капіталізації, купівля-продаж землі, оренда землі, бонітетна оцінка землі, банківська норма відсотка.

Постановка проблеми. Перехід України до легалізації ринку землі вимагає розробки науково-обґрунтованих методів визначення ціни землі та умов переходу України до вільної купівлі-продажу землі, її оренди та застави в земельних та інших банках.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед учених, які працювали над цими проблемами, слід окремо виділити: Ю.Д. Білик [1], А.С. Даниленко [1], Н.С. Кручок [2], В.В. Кулініч [1], Л.Я. Новаковський [3], К.Г. Радченко [1], М.М. Федоров [1] та інші.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є розробка науково-обґрунтованої економічної оцінки та методичних підходів до оптимізації ціни землі в умовах ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення ринкових відносин в сільському госпо-



дарстві неможливе без створення ринку землі та її економічної оцінки, які слід розглядати не з позиції обов'язковості вільної купівлі-продажу землі, а з позиції пошуку науково обґрунтованих методів для оптимальної оцінки землі в грошовому виразі. З розвитком ринкових відносин це дасть можливість перейти до вільної купівлі-продажу землі (але, на думку автора, під суворим контролем державних органів та в обмежених розмірах), науково обґрунтувати стартову ціну під час аукціонних торгів і передачі землі у заставу при одержанні кредитів у земельних та інших банках.

Адже земля — найбільша цінність для її власника. Наприклад, вартість землі типової ферми в центральній частині штату Айова США (160 га) становить близько 800 000 дол. США або 5000 дол. за 1 га ріллі. В той же час вартість типових фермерських споруд (будинок, гараж, зернові бункери, складські приміщення, сарай для великої рогатої худоби та ін.) оцінюються від 75 000 до 190 000 дол. США.

Зважаючи на те, що в багатьох країнах світу земля є товаром і об'єктом купівлі-продажу, у даній статті використано існуючі методики й моделі визначення ціни землі у розвинутих країнах з урахуванням специфічних умов землеволодіння та землекористування. Тому, насамперед, розглянемо, які фактори впливають на ціну землі у країнах з ринковою економікою, оскільки земельні угіддя є товаром і можуть продаватися на аукціоні, обмінюватися на інші товари, здаватися в оренду або заставлятися при одержанні кредитів. До цих факторів, передусім, мали б належати:

Банківська норма відсотка. Чим вища банківська норма відсотка, тим нижча ціна землі, і навпаки, чим нижча банківська норма відсотка, тим вища ціна землі, тим вигідніше вкладати гроші у землю, а не під відсотки в банк.

За низьких відсотків вигідним стає і банківський кредит для купівлі землі. Тому ціна на землю по роках може значно коливатися, на що впливають кризові явища в економіці й стабільність валютно-фінансової системи. Так, висока норма відсотка у 80-х роках у багатьох штатах США сприяла зниженню ціни на землю.

Майбутні врожаї стратегічних культур. Чим вища якість землі, тим вищі врожаї. За умови прогнозування зростання майбутньої врожайності стратегічних культур ціна на землю в момент її купівлі-продажу підвищується. Звичайно, безгосподарність або незнання технологій при оцінці врожайності культур і визначенні ціни на землю не повинні враховуватися.

Прогнозовані ціни на вироблену в майбутньому продукцію. При розгляді цього питання слід брати до уваги як внутрішні, так і зовнішні фактори. До перших належить, насамперед, можлива цінова підтримка на стратегічні культури відповідної зони. Якщо прогнозовані ціни на майбутні врожаї зростатимуть, то підвищуватиметься і сучасна ціна земельних угідь.

Прогнозовані витрати на виробництво стратегічної сільськогосподарської продукції включають усі науково обґрунтовані витрати, пов'язані з одержанням майбутнього врожаю. У випадках продажу земельних ділянок (ферм) із будівлями і технологічним обладнанням прогноуються й амортизаційні витрати. В разі купівлі-продажу землі перевага повинна віддаватися земельним ділянкам разом із будівлями та технологічним обладнанням.

Віддаленість земельних ділянок від центрів комунікацій і комунікаційних мереж. Цей фактор у ціновому виразі враховується не тільки в матеріально-грошових витратах на виробництво та збут майбутньої продукції, а й у ціні землі при необхідності її продажу в майбутньому.

Найточнішу цінову оцінку вищезазначеного фактора може враховувати тільки аукціонна торгівля.

Фактор дисконту коригує (дисконтує) вартість надходжень чистих заробітків і вартість майбутньої ціни продажу землі залежно від норми банківського відсотка протягом усього періоду використання земельних угідь (ферми).

Майбутня вартість землі. Цей фактор пов'язаний із специфічністю такого товару, як земля. А специфічність полягає в тому, що після експлуатаційного періоду з дотриманням факторів підвищення родючості земля не зношується, а її знову можна продати для подальшого використання іншими суб'єктами господарювання.

Агровиробнича якість землі (бонітетна оцінка землі). Цей показник враховує якість землі, визначену за агрономічними властивостями (вміст і запаси гумусу, елементів живлення, гранулометричний склад, поправки на клімат, еродованість, гідроморфність, солонцюватість, кам'янистість). Бонітування ґрунтів за агрономічними властивостями було вперше проведено у 1993 р. згідно із завданням Кабінету Міністрів України і бал бонітету конкретної ділянки землі є найоб'єктивнішим показником її якості.



Враховуючи вищенаведені фактори, можуть бути два методичних підходи до визначення ціни землі.

Перший враховує агровиробничу якість землі (бонітетна оцінка землі) і стабільний безкризовий розвиток економіки:

$$Ц = \frac{20 \times C \times B}{41 \times r} \times 100 \quad (1)$$

де Ц – ціна землі, яка з метою порівняння із цінами в розвинутих країнах визначається у доларах США;

20 – чистий дохід з 1 га пшениці, ц, який становить 1/3 природно-економічного потенціалу озимої пшениці з 1 га ріллі (за даними науковців 60 ц/га) при 41 балу бонітету;

Б – бонітетна оцінка землі;

41 – середньозважений бал бонітету землі в Україні;

С – середня ціна 1 ц пшениці (С = 12 дол США за 1 ц);

r – банківська норма відсотка.

Зазначимо, що при визначенні ціни землі слід брати ті культури, вирощування яких найбільш прибуткове і характерне для цієї природно-економічної зони. Наприклад, для штату Айова США такими культурами є соя, кукурудза, а для Лісостепу України – пшениця, цукрові буряки та соняшник. Розрахунки стартової ціни землі за допомогою поданої формули наведено у табл. 1.

Таблиця 1.

Стартова ціна землі в Україні залежно від природно-економічних умов господарювання (за бонітетом землі) у безкризовий та кризовий періоди

Групи господарств залежно від бонітету землі	Бал бонітету	Прогнозований чистий дохід, дол. США/га	Ціна (Ц), дол. США за 1 га орної землі	
			(r = 0.04)	(r = 0.25)
1	20	117	2925	468
2	30	175	4375	700
3	40	234	5850	936
4	50	292	7300	1168
5	60	351	8775	1404
6	70	410	10250	1640
7	80	468	11700	1872
8	90	527	13175	2108

Другий підхід, загальноприйнятій для ринкової економік враховує надходження чистого доходу в результаті використання землі та банківську норму відсотка:

$$Ц = \frac{Д}{r} \times 100 \quad (2)$$

де Д – чистий дохід від вирощування стратегічної культури;

r – банківська норма відсотка.

Другий підхід є узагальненням формули (при $n \rightarrow \infty$), запропонованої Арнольдом А. Пауленом (США, м. Еймс, Університет штату Айова), і має такий вигляд:

$$PV = \sum_{i=1}^n \frac{Y_i P_i - \sum_{j=1}^n I_{ij} C_{ij} - FC_i}{(1+r)^i} + \frac{FV}{(1+r)^n} \quad (3)$$

де: PV – нинішня ціна землі;

r – банківська норма відсотка;

Y_i - прогнозована ціна на продукцію стратегічної культури в i-му році;

P_i - прогнозований фізичний урожай стратегічної культури в i-му році;

I_{ij} - прогнозована фізична кількість j-тих вкладень (насіння, добрива, пестициди та ін.) в i-му році;

C_{ij} - прогнозована ціна одиниці j-тих вкладень в i-му році;

FC_i - фіксовані витрати (амортизація) в i-му році;



FV – майбутня вартість землі в кінці періоду її експлуатації;
 n – кількість років експлуатації землі або цикл відтворення основних засобів (у США $n=10$ рокам).

Таким чином, із створенням ринку землі в період аграрної кризи, коли ефективність вирощування стратегічних культур низька, а банківська норма відсотка висока, ціна землі буде в кілька разів нижчою порівняно з її товарним потенціалом (табл. 1).

Цей фактор слід враховувати при переході до вільної купівлі-продажу землі, визначенні стартової ціни під час аукціонних торгів і передачі землі у заставу при одержанні кредитів у земельних та інших банках.

Враховуючи те, що ціна землі прямо пропорційно пов'язана з прибутком на відповідній площі у підприємстві або в регіоні, то, оптимізуючи структуру виробництва, одночасно оптимізуємо ціну землі.

Використання математичних методів і ПЕОМ для розв'язання цієї проблеми значно скоротило час для обчислень і забезпечило одержання оптимального результату – повніше та ефективніше використовувати наявні й додатково залучені виробничі ресурси при вищому економічному ефекті.

Висновки. Розглянуті методичні підходи до визначення ціни землі дають можливість об'єктивно врахувати умови розвитку ринкових відносин в економіці України, врахувати об'єктивні фактори та періоди створення ринку землі шляхом купівлі-продажу, передачі землі в оренду та заставу при одержанні кредитів у земельних та інших банках.

Література:

1. Галушко В.П., Білик Ю.Д., Даниленко А.С. та ін. Формування ринку землі в Україні – 2-е вид., переробл. та допов. / За ред. А.С. Даниленка, Ю.Д. Білика. – К.: Урожай, 2006. – 280 с.
2. Кручок Н.С. Іпотека в Україні: стан та перспективи розвитку (Монографія) / К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2010. – 298 с.
3. Новаковський Л.Я., Третяк А.М., Добряк Д.С. Земельна реформа і землеустрій в Україні / К.: УААН, 2001. – 138 с.
4. Ціна землі / Галушко В.П. // Економіка, закон, ринок. – 1994. - №4

Галушко В.П., докт. экон. наук, профессор, член-корреспондент НААН Украины, заведующий кафедрой административного менеджмента и внешнеэкономической деятельности, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Економическая оценка и методические подходы к оптимизации цены земли в условиях рыночной экономики. В данной статье исследованы существующие методики и модели определения цены земли в развитых странах с учетом специфических условий землепользования и землепользования, обоснованы факторы влияния на цену земли в странах с рыночной экономикой: банковская норма процента, будущие урожаи стратегических культур, прогнозируемые цены на выращенную в будущем продукцию, прогнозируемые затраты на производство стратегической сельскохозяйственной продукции, удаленность земельных участков от центров коммуникаций и коммуникационных сетей, фактор дисконта, будущая стоимость земли, агропроизводственное качество земли (бонитетная оценка земли). Рассмотрены научно-обоснованную экономическую оценку и методические подходы к оптимизации цены земли в условиях развития рыночных отношений в Украине. Предложены формулы для расчета цены земли в бескризисный и кризисный периоды. Обосновываются условия купли-продажи земли, сдачи ее в аренду и залог.

Ключевые слова: цена земли, рынок земли, ставка капитализации, купля-продажа земли, аренда земли, бонитетная оценка земли, банковская норма процента.

Galushko V.P., doctor of Economics, Professor, corresponding member of NAAS of Ukraine, head of the Department of administrative management and foreign economic activity, National university of life and environmental sciences of Ukraine

Economic evaluation and methodological approaches to optimization the price of the land in the conditions of market economy. This article investigated the existing methods and models for determining the land price in the developed countries taking into account the specific conditions of land tenure and land use, justifies the factors influencing the price of land in market economies: the banking rate of interest, future strategic crops yields, projected prices for locally grown products in the future, the projected costs for the production of strategic agricultural products, distance of land from the communication centres and communications networks, the discount factor, future value of land, the quality of productive agricultural land (banten land valuation). Considered a science-based economic evaluation and methodological approaches to optimize the price of the land in the conditions of development of market relations in Ukraine. Proposed formula for calculating the price of the land in crisis-free and crisis periods. Settle the terms of the sale and purchase of land, renting it out and bail.

Key words: The land price, the land market, capitalization rate, purchase and sale of land, lease of land, banten land valuation, bank rate of interest.



УДК 330.32:005.53](477)(045)

Гераймович В.Л.,

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і кредиту
Національного університету біоресурсів і природокористування України

Удосконалення класифікаційних ознак інвестицій та взаємозв'язок між ними

У статті розглядається розподіл видів інвестицій за класифікаційними ознаками. Встановлено зв'язки між реальними і фінансовими інвестиціями. На засадах узагальнення і обґрунтування класифікаційних підходів до визначення видів інвестицій встановлено, що в економічних системах, що розвиваються, основна частка інвестицій відноситься до реальних, у той час як у розвиненій економіці велика частина капіталовкладень представлена фінансовими інвестиціями. Між цими видами інвестицій існує тісний взаємозв'язок і взаємозумовленість, що підтверджує схема конвергенції. Систематизовано класифікацію інвестицій.

Ключові слова: категорія, визначення, сутність, інвестиції, фінансові інвестиції, реальні інвестиції.

Постановка проблеми. Шлях створення теоретико-методичного забезпечення процесу прийняття інвестиційного рішення передбачає дослідження підходів до класифікації інвестицій. Детальної класифікації в економічній літературі, а особливо єдиної класифікації реальних інвестицій не існує. Найчастіше в літературі відзначено розрізнені класифікаційні ознаки без прив'язки до конкретних ознак, форм чи видів. Фактично на сьогодні відсутня єдина усталена система класифікації інвестицій.

Аналіз останніх досліджень. Питанням інвестування присвячено наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: В. В. Бочарова, І. А. Бланка, О. В. Гаврилюка, М. С. Герасимчука, А. І. Даниленка, Ю. В. Макогона, О. В. Мертенса, А. А. Пересади, В. П. Савчука, В. М. Хобти, А. С. Філіпенка та ін.

Питанням класифікації інвестицій приділяли увагу такі вчені як І.М. Бойчик, А.А. Пересяда, Л.І. Шваб, С.Ф. Покропивний, М.І. Бондар, В.І. Осипов, А.О. Єпіфанов та І.В. Сало, В.Г. Золотогооров, А.В. Воронцовський та інші. Однак й досі немає єдиної думки серед них щодо сутності поняття термінів і класифікації інвестицій.

Постановка завдання. У світі вищенаведеної проблематики та проведеного аналізу публікацій, систематизуємо методологічні підходи до класифікації інвестицій та побудуємо загальну.

Виклад основних матеріалів дослідження. Елементом теоретичного аналізу категоріального апарату інвестування є розгляд класифікаційних ознак видів інвестицій. Загальноприйнята класифікація інвестицій здійснюється за такими ознаками: за формою власності на інвестиційні ресурси – приватні, державні, змішані; за регіональною ознакою – вітчизняні, іноземні; стосовно підприємства-інвестора – внутрішні, зовнішні; за характером використання капіталу в інвестиційному процесі – первинні, реінвестиції, дезінвестиції; за джерелами фінансування – власні, залучені, позикові; за таксономічним рівнем – макрорівневі, мезорівневі, мікрорівневі; за галузевою спрямованістю – інвестиції в розрізі видів економічної діяльності відповідно до їх класифікатора; за періодом інвестування – короткострокові, середньострокові, довгострокові; за рівнем доходності – високодохідні, середньодохідні, низькодохідні, бездохідні; за рівнем інвестиційного ризику – безризикові, низькоризикові, середньоризикові, високоризикові; за рівнем ліквідності – високоліквідні, середньоліквідні, низьколіквідні, неліквідні; за масштабом інвестування – незначні, значні, масштабні; за ступенем передбачуваності – заплановані (передбачені), незаплановані (непередбачені); за характером впливу на досягнення поставленої мети – основні, допоміжні; за ступенем обов'язковості здійснення – обов'язкові, довільні; за характером участі в інвестиційному процесі – прямі інвестиції, які припускають особисту участь інвестора у процесах вибору об'єктів і форм інвестування, вкладення капіталу й управління сформованим інвестиційним портфелем, і непрямі (портфельні) інвестиції, що здійснюються пасивними інвесторами через різного роду фінансових посередників; за організаційною формою – інвестиційний проект та інвестиційний портфель; за об'єктом вкладення –



фінансові, реальні, інноваційні й інтелектуальні [1, с. 9].

Фінансові інвестиції можна розглядати як вкладення коштів у різні фінансові інструменти (активи) – цінні папери (фондові інструменти), банківські депозити (грошові інструменти), паї (фінансове майно) тощо.

Реальні інвестиції визначають як вкладення в основний капітал і приріст матеріально-виробничих запасів (оборотного капіталу).

Інноваційні інвестиції здійснюються з метою розробки і впровадження досягнень НТП у виробництво та соціальну сферу, які приводять до кількісних або якісних їх поліпшень (вкладання у новачії).

Інтелектуальні інвестиції здійснюються в об'єкти інтелектуальної власності, що впливають з авторського, винахідницького та патентного права, у вигляді придбання виняткових прав володіння або користування (патент, ліцензія, товарний знак, право на промислові зразки та корисні моделі), у придбання науково-технічної продукції як правило у вигляді будь-яких носіїв інформації (інтелектуальних товарів у матеріальній формі – програм, методик, ноу-хау, проектно-кошторисної документації) та інформаційних послуг (експертиза, консультації), у людський капітал (витрати на освіту, програми навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовки персоналу, програми та заходи соціального спрямування), у творчий потенціал суспільства.

Зазначимо, що в економічних системах, що розвиваються, основна частка інвестицій відноситься до реальних, а в розвиненій економіці велика частина капіталовкладень представлена фінансовими інвестиціями. Таке розуміння сутності реальних і фінансових інвестицій дає змогу зробити висновок, що вкладення капіталу в реальні об'єкти є характерною ознакою індустріального суспільства, у фінансові – постіндустріального. Між цими видами інвестицій існує тісний взаємозв'язок і взаємозумовленість (рис. 1).

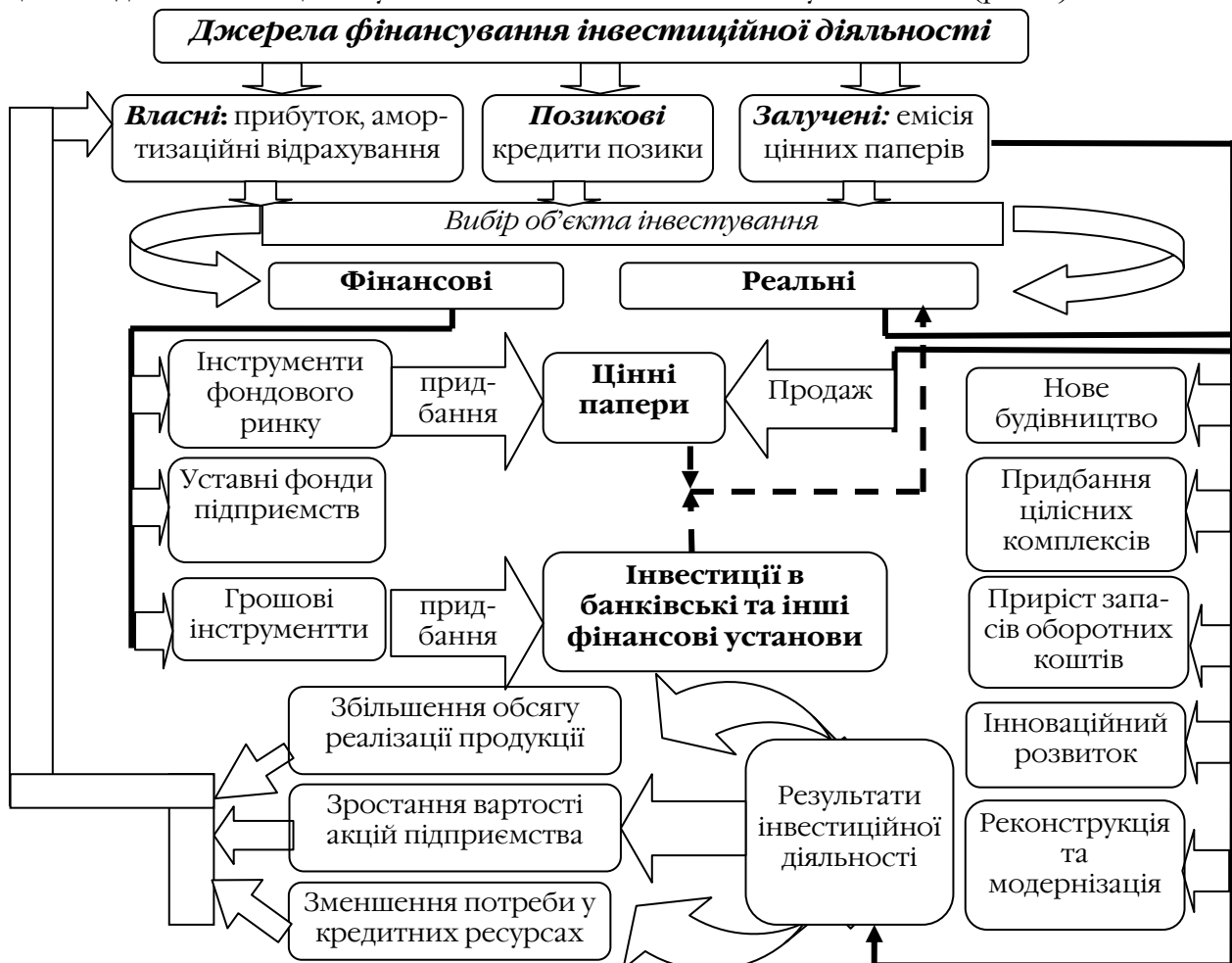


Рис. 1. Схема конвергенції між реальними та фінансовими інвестиціями
Джерело: узагальнено автором.



Так, враховуючи власні пріоритети, інвестор самостійно обирає об'єкт інвестування (реальний або фінансовий). Якщо пріоритетним для нього є здійснення реальних інвестицій, то він буде прагнути вкласти капітал у нове будівництво, придбання цілісних майнових комплексів, приріст запасів матеріальних оборотних активів тощо, для отримання (збільшення) прибутку з метою його подальшого вкладення в існуючі об'єкти інвестування.

У разі вибору фінансового об'єкта інвестування інвестор буде вкладати капітал у фінансові інструменти фондового ринку, статутні фонди спільних підприємств та доходні види грошових інструментів. При цьому шляхом придбання цінних паперів (інвестування у фінансові інструменти або у статутний капітал спільного підприємства) інвестується капітал у нове будівництво, придбання цілісного майнового комплексу або в інноваційний розвиток (шляхом придбання нових технологій на кошти, отримані від продажу цінних паперів) а відтак – у реальні об'єкти інвестування.

На нашу думку, систематизовану класифікацію реальних інвестицій можна представити наступним чином. Реальні інвестиції класифікуються також за спрямованістю дій (використання), відтворювальною та технологічною структурою. За спрямованістю дій (використання) розрізняють бруто-інвестиції та базові (додаткові) інвестиції. Бруто-інвестиції складаються із нетто-інвестицій (початкових інвестицій) та реінвестицій (поточних інвестицій). Водночас нетто-інвестиції – інвестиції, які пов'язані зі створенням (заснуванням або придбанням) нового підприємства, – розподіляються на ординарні, що спрямовуються на побудову нових об'єктів виробництва, та стратегічні, метою яких є реалізація стратегічних інвестиційних проектів.

Реінвестиції, тобто вкладення вивільнених інвестиційних коштів шляхом спрямування їх на придбання або виготовлення нових засобів виробництва з метою підтримки складу основних фондів підприємства, включають інвестиції на заміну фізично зношеного та морально застарілого виробничого обладнання, технології, а також інвестиції на капітальний та інші види ремонту основних засобів виробництва.

Базові інвестиції спрямовуються на оснащення функціонуючих підприємств засобами виробництва і включають інвестиції на розширення (екстенсивне збільшення виробничого капіталу шляхом введення нового обладнання, виробничих площ для збільшення обсягів виробництва продукції, що користується високим попитом); інвестиції на цілі проведення змін, що водночас розподіляються на інвестиції щодо раціоналізації виробництва з метою зниження витрат за рахунок модернізації технологічного устаткування або процесів та інвестиції на зміну або перехід до нової виробничої програми для збільшення частки випуску рентабельнішої продукції.

До базових відносять також інвестиції на диверсифікацію виробництва (зміна номенклатури або випуск нових видів продукції, вихід на нові ринки); інвестиції на економічну безпеку (на виживання у перспективі) – ресурси, які включаються у комплекс заходів щодо усунення або зменшення рівнів ризиків, (НДДКР, розробка інноваційної продукції та нових технологій, підготовка і перепідготовка кадрів, придбання контрольного пакету акцій підприємств-постачальників сировини та матеріалів, реклама тощо). Зазначимо, що поняття «реальні інвестиції» багатьма фахівцями ототожнюється з поняттям «капітальні інвестиції». Проте, на нашу думку, ієрархія економічної природи реальних інвестицій є вагомішою. Так, реальні інвестиції – це вкладення (внески) у виробничі засоби, які включають вкладення у матеріальні та нематеріальні активи. Інвестиції у матеріальні активи, передусім в основні засоби виробничого і невиробничого призначення, і є капітальними. А. А. Пересада зазначає, що реальні інвестиції являють собою вкладення в матеріальні активи – будівлі, обладнання, споруди та інші товарно-матеріальні цінності, а також нематеріальні – патенти, ліцензії, ноу-хау, технічну, науково-практичну, проектно-кошторисну документацію. Капітальні інвестиції – це частина інвестицій, спрямованих на відтворення основних засобів виробничого і невиробничого призначення, створення нових, реконструкцію і розвиток наявних основних засобів, включаючи об'єкти соціальної сфери [7, с. 133]. Тим самим матеріальна частина реальних інвестицій визначається як капітальні інвестиції. А. О. Єпіфанов та І. В. Сало дають таке визначення: «Реальні інвестиції – це спрямування на збільшення реального капіталу, яке здійснюється шляхом розширення матеріального виробництва» [4, с. 187].

В. Г. Золотогоров зазначає, що реальні інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу у засоби виробництва і предмети споживання [5, с. 13]. Він у своєму визначенні взагалі викреслює



таку суттєву частину реального інвестування, як інтелектуальні та інноваційні інвестиції.

А. В. Воронцовський вважає, що такої форми інвестицій як реальні, взагалі не існує. Він поділяє інвестиції за трьома формами, а саме: фінансові, матеріальні та нематеріальні [3, с. 21]. Зацікавленість викликає його визначення нематеріальних інвестицій як вкладень у підвищення кваліфікації персоналу та у різні соціальні програми і заходи соціального спрямування. Ряд учених розрізняють такі форми інвестицій: інвестиції у фізичні активи; інвестиції у грошові активи; інвестиції у нематеріальні активи.

Надається таке визначення цих форм: «фізичні активи – це виробничі споруди та будівлі, а також інші види машин і обладнання з терміном використання понад один рік; грошові активи – грошові кошти; нематеріальні активи – цінності, які отримує фірма у результаті проведення програм підвищення кваліфікації, розробки торгових знаків, придбання ліцензій» [6, с. 7]. Систематизовану класифікацію інвестицій представлено на рис.2.

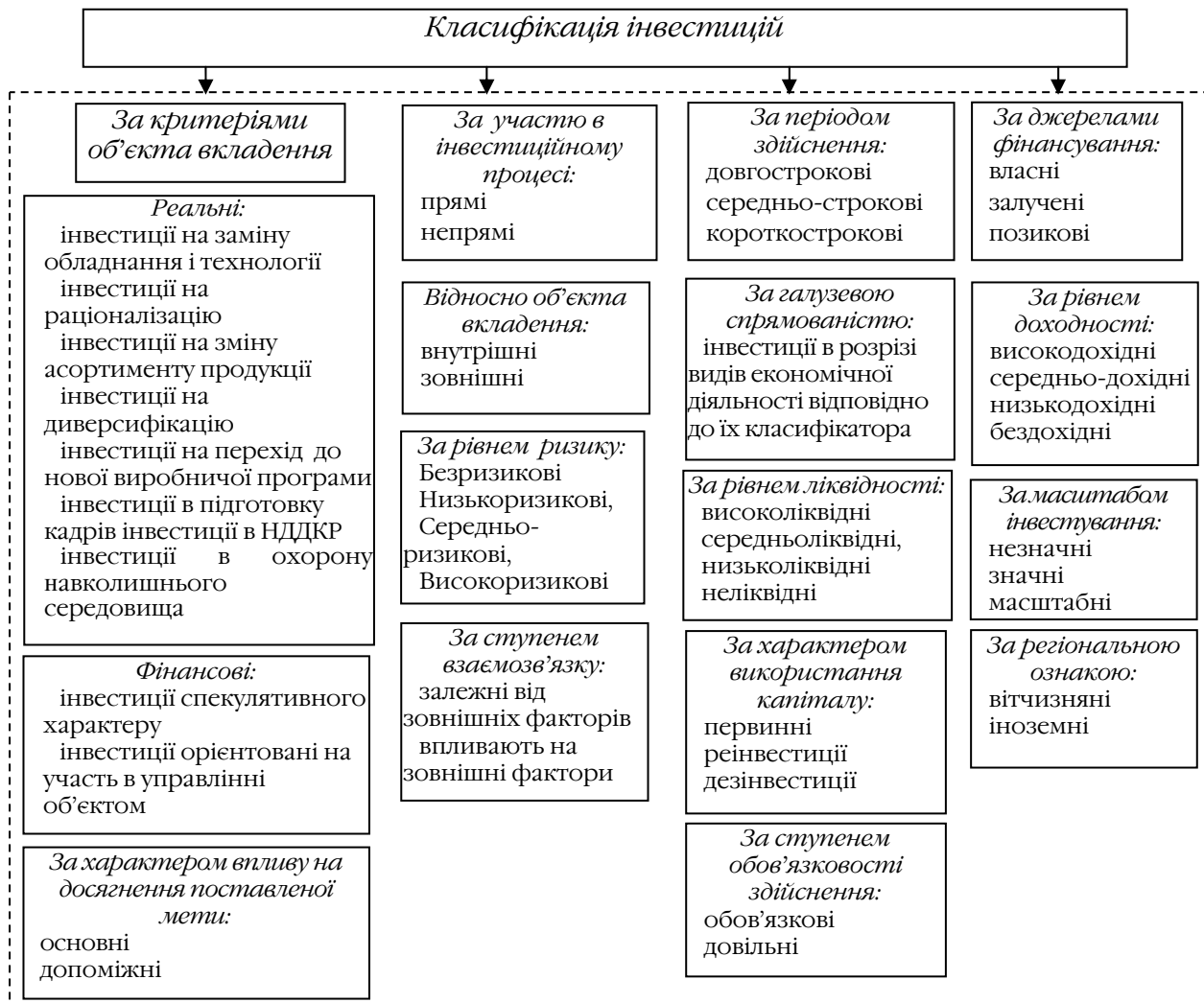


Рис.2. Класифікаційна структура інвестицій

Джерело: узагальнено автором.

Проведений аналіз сутності категорії інвестицій дає змогу класифікувати їх як економічну, виробничу, фінансову, організаційну, правову, галузеву, ліквідну та ризикову категорії. Інвестиції, як економічна категорія, виражають сутність економічних відносини суспільного відтворення, пов'язаних з розподілом ВВП, одночасним визначенням частки ВВП, що не споживається в поточному періоді, а використовується для забезпечення приросту капіталу у функціонуючій економічній системі, та присвоєння прибутку суб'єктом цих відносин.

Як виробнича категорія інвестиції – це вкладення матеріальних цінностей у реальні активи, пов'язані з виробництвом товарів або послуг, що забезпечують приріст реального капи-



талу і виражають конкретні економічні операції зі збільшення виробничих потужностей.

Інвестиції як фінансова категорія виражають економічні відносини суспільного відтворення, пов'язані із вкладанням капіталу через фінансові інструменти, зокрема акції, облигації, інші цінні папери, паї, депозити тощо, та функціонування специфічних фінансових відносин, пов'язаних з їх рухом та отриманням доходу.

Аналіз різноманітних теоретичних уявлень щодо класифікації «інвестицій» дає підстави для висновку, що інвестиції відображають розвиток економічних відносин, характерних для розвитку суспільства. На засадах узагальнення і обґрунтування класифікаційних підходів до визначення видів інвестицій встановлено, що в економічних системах, що розвиваються, основна частка інвестицій відноситься до реальних, у той час як у розвиненій економіці велика частина капіталовкладень представлена фінансовими інвестиціями.

Література:

1. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / И. А. Бланк. – К.: Эльга – Н, Ника-центр. – 2001. – 432 с.
2. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт; пер. с англ.; под ред. Л. Н. Бельх. – М.: Банки и биржи: ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
3. Воронцовский А. В. Методы обоснования инвестиционных проектов в условиях неопределенности / А. В. Воронцовский. – Спб.: Изд-во С.-Петерб. у-та: ОЦЭиМ, 2004. – 182
4. Єпіфанов А. О. Регіональна економіка. / А. О. Єпіфанов, І. В. Сало. – К.: Наукова думка, 1999. – 340 с.
5. Золотогоров В. Г. Инвестиционное проектирование: учеб. пособ. / Золотогоров В. Г. – Мн.: Эксперспектива, 1998. – 463 с.
6. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України [Саблук П. Т., Кісіль М. І., Коденська М. Ю. та ін.]; за ред. М. І. Кісіля і М. Ю. Коденської. – К.: ННЦ ІАЕ. – 2005. – 478 с.
7. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом / Пересада А. А. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
8. Пересада А. А. Інвестиційний аналіз / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко, С. В. Онікієнко. – К.: КНЕУ, 2003. – 485 с.
9. Савчук В. П. Анализ и разработка инвестиционных проектов / Савчук В. П., Прилипко С. И., Величко Е. Г. – К.: Абсолют-В, 1999. – 300 с.
10. Титаренко Н. О. Теорія інвестицій: навч. посіб. / Титаренко Н. О. – К.: КНЕУ, 2000. – 159 с.
11. Холт Роберт Н. Планирование инвестиций: учеб. пособие / Н. Холт Роберт, С. Баренс; пер. с англ. – М.: Дело, 1994. – 120 с.

Гераймович В.Л., канд. экон. наук, доцент кафедры финансов и кредита Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Усовершенствование классификационных признаков инвестиций и взаимосвязь между ними. В статье рассмотрены распределение типов инвестиций за классификационными признаками. Установлены связи между реальными и финансовыми инвестициями. На основании обобщения и обоснования классификационных подходов к определению видов инвестиций определено, что в экономических системах, что развиваются, основная часть инвестиций относится к реальным, в то время как в развитых странах большая часть инвестиций представлены финансовыми инвестициями. Между этими типами инвестиций существует тесная взаимосвязь и взаимообусловленность, что подтверждает схема конвергенции. Систематизована класифікація інвестицій.

Ключевые слова: определения, сущность, категории, инвестиции, финансовые инвестиции, реальные инвестиции.

Geraimovych V.L., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance and Credit, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Improvement of investment classification features and the correlation between them. The article reveals the distribution of types of investment classification features. The links between real and financial investments are established. On the basis of generalization and substantiation of the classification approaches to defining the kinds of investments, it is proved that in economic systems of developing countries the major share of investment refers to the real investments while in developed economies a large part of the investments is represented by financial investments. There is a close interrelation and interconditionality between these types of investment which is confirmed by the scheme of convergence. Classification of investments is classified.

Key words: category, definition, essence, investment, financial investments, real investments.